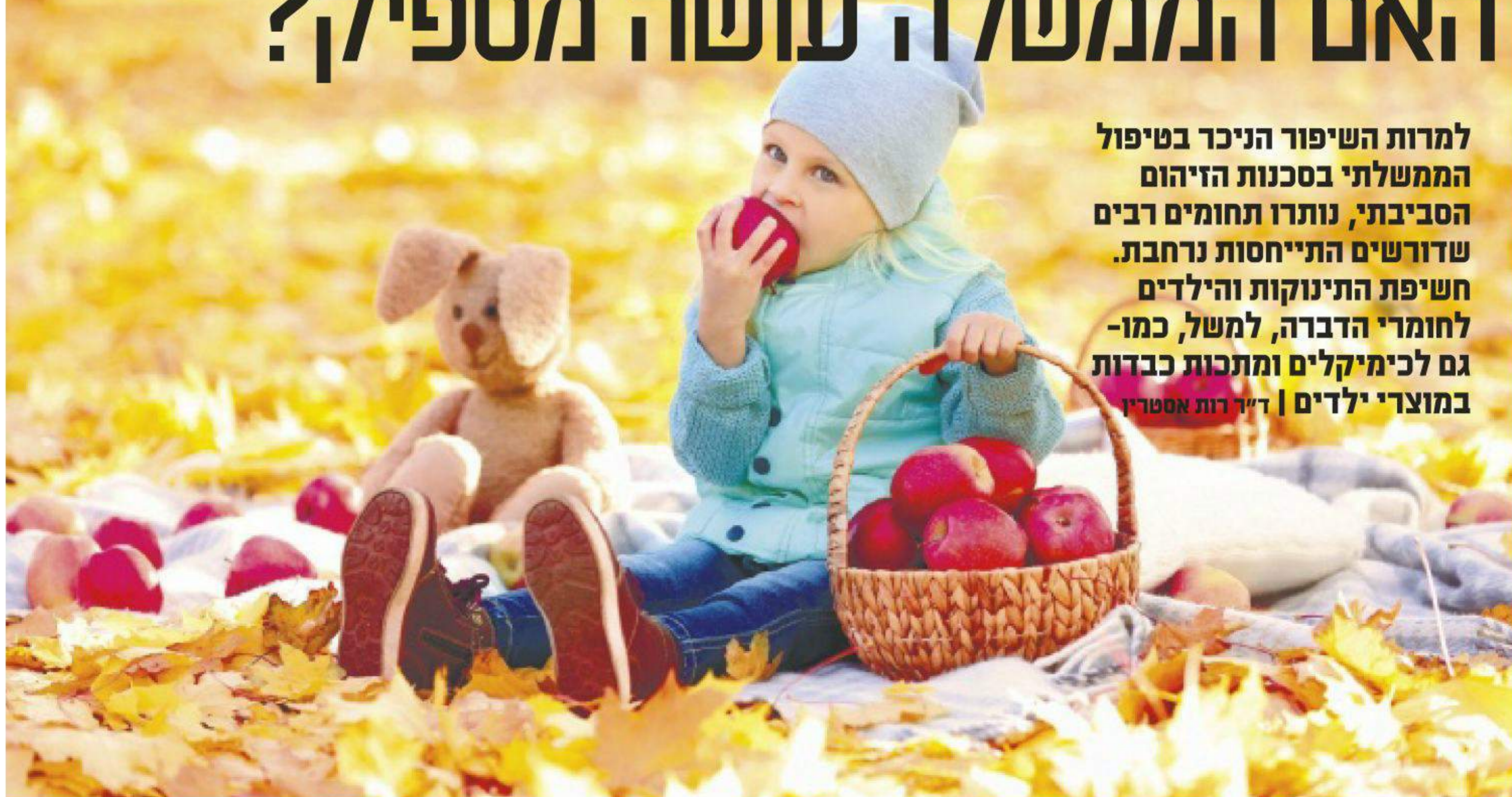

מזהמים סביבתיים ובריאות הציבור: האם הממשלה עושה מספיק?

למרות השיפור הניכר בטיפול הממשלתי בסכנות הזיהום הסביבתי, נותרו תחומים רבים שדורשים התייחסות נרחבת. חשיפת התינוקות והילדים לחומרי הדברה, למשל, כמו- גם לכימיקלים ומתכות כבדות במוצרי ילדים | ד"ר רות אסטרין

רה בפירות וירקות הנמכרים בישראל, לרף רגי- שות ילדים ולא רף המבוגרים.

המפתח להגנה על תינוקות וילדים הוא צמ- צום החשיפה למזהמים סביבתיים, בין היתר דרך בקרה ותקינה קפדנית יותר בישראל על מוצרים ושירותים המותרים לשימוש לכלל הגילאים, כו- לל לילדים. בדומה לנושאים אחרים, גם בהיבט זה נעשו מספר צעדים חשובים בידי משרד הב- ריאות, ביניהם קידום דרישות מחייבות לכימי- קלים ומתכות כבדות במוצרי ילדים, בהם אבי- זרי האכלה לילדים ותכשיטים לילדים. עם זאת, על-רקע המשך התרחבות השימוש במוצרי צרי- כה ומזון תעשייתיים, מגמות הצריכה בישראל, מקרי recall מרובים של מוצרי צריכה, חריגות ברמות שאריות חומרי הדברה בפירות וירקות, סביר כי האתגר העומד בפני משרדי הממשלה הרלוונטיים - משרד הבריאות, הכלכלה, הח- קלאות, הגנת הסביבה, האוצר ואחרים - יגדל ויהפוך למורכב יותר.

בריאות וסביבה הינם תחום מולטי-דיסציפ- לינרי הנמצא תחת סמכותם של משרדי ממשלה שונים. הגנה מירבית על בריאות הציבור דורשת לכלול שיקולים בריאותיים בשורה ארוכה של נושאים, הנתפשים לכאורה כמנותקים מסוגיות אלו - מהחלטות תכנון ובנייה ועד קביעת תקני מוצרים - וכן תיאום ושיתוף פעולה טוב יותר בין המשרדים השונים שהתחום נופל תחת סמכותם.

צמצום חשיפה למזהמים סביבתיים. ד"ר אסטרין | צילום עצמי

רד הבריאות בסכנות חשוב וחיוני, אך בהיעדר חשיבה ארוכת-טווח כוללת ובחינה מחדש של כלל המדיניות בנושא, הפתרונות הנוכחיים אינם יותר מסתימת החור שבסכר באצבע בודדת.

על-אף הוצאת מספר חומרי הדברה מסו- כנים משימוש, עדיין מתקיים בישראל שימוש נרחב בהם, והאסדרה והפיקוח הקיימים אינם נותנים הגנה מספקת לציבור ולקבוצות רגי- שות כתינוקות וילדים. לחשיפה לחומרי הדב- רה, גם ברמות נמוכות, עלולות להיות השלכות בריאותיות כגון פגיעה בהתפתחות המוח ובמ- ערכות העצבים והנשימה, ולכן יש צורך בהגנה טובה יותר מפניה על תינוקות וילדים במקומות שבהם הם שוהים. בנוסף, יש צורך בהתאמת רף המקסימום המותר לכמות שאריות חומרי הדב-

של גדילה שבו התאים מתרכים, ואיכריהם ומע- רכות גופם מתפתחים בקצב מהיר. בעת הלידה, מערכות העצבים, הנשימה, הרבייה והמערכת החיסונית שלהם עדיין לא מפותחות במלואן. ל- לדים שיעורי חילוף חומרים גבוהים יותר ביחס למבוגרים, צריכה גבוהה יותר של מזון ונוזלים, וגם דפוסי התנהגות שונים. אוכלוסייה רגישה זו חשופה למזהמים סביבתיים מכל עבר - מהאוויר, מהמים, מהאדמה, ממוצרי צריכה ומזון.

הגנה על תינוקות וילדים

למרות המאמצים הרבים והשיפור הניכר בטי- פול הממשלתי בסכנות אלו, נותרו תחומים רבים הדורשים התייחסות ממשלתית נרחבת וידרשו המשך מעקב ודיון, כמו-גם הגברת צעדי ניטור, חקיקה ואכיפה בשנים הקרובות. כניסת חוק אוויר נקי לתוקף בשנת 2011 הייתה צעד ראשון במאמץ לצמצום זיהום האוויר בישראל, אולם תקני איכות האוויר המעודכנים מקלים בהשוואה לתקני ארגון הבריאות העולמי ובארה"ב, וחושפים את הציבור לסיכון מוגבר לחלות.

נושא חשוב שצריך להעסיק את מקבלי הח- לטות הוא הרחבת הרגולציה, המועטה כיום, על חומרים כימיים מסוכנים במוצרי צריכה כגון כלי אוכל, ריהוט וצעצועים. בסקר עדכני שמומן ב- די הקרן לבריאות וסביבה, התגלו רמות גבוהות של עופרת בתכשיטים לילדים. מאחר שאין לא- לה תקינה מחייבת בישראל, הובילו הממצאים לקידום דרישות מחייבות למתכות כבדות בתכ- שיטים המיועדים לילדים, בדומה לרגולציה במ- דינות אחרות. הקשב והטיפול המהיר של מש-

ק צב התפשטות של מחלות כרוניות הגיע בעשורים האחרונים לממדי מגפה המ- שפיעה על שליש מאוכלוסיית העולם. מחלות לב וכלי דם, אי-פריון, אסתמה, אוטיזם, מומים מולדים, סוגי סרטן, לקויות התפתחותיות, סוכרת, פרקינסון ותחלואה אחרת גורמים לסבל ולדאגה הולכים וגוברים. לא ניתן לייחס את כל המקרים לשינויים גנטיים ולהיסטוריה משפח- תית. ראיות מדעיות מצביעות על קשר בין מחלות אלו ובין מגוון גורמים סביבתיים שמרבית הציבור, ולצערונו אף מקבלי החלטות רבים בישראל לא תמיד מודעים אליהם.

בידי הקהילה המדעית כיום בעולם ידע מבו- סס על הקשרים בין רשימה ארוכה של מזהמים לבין הנזקים שהם גורמים. הידע המתגבש והנתו- נים המדאיגים שנאספים מציבים אתגרי מדיניות רבים בפני מקבלי ההחלטות בישראל ובעולם. על רקע זה, אומצו בעשור האחרון תקנות וחוקים חדשים להגנה על בריאות הציבור, ביניהם חוק אוויר נקי, חוק למניעת מפגעי אסבסט, חוק הק- רינה הבלתי-מייננת, עדכון תקנות מי-השתייה, הוצאה משימוש של מספר חומרי הדברה המסוכ- נים לבריאות, ועדכון תקנים המתייחסים לכימיק- לים מזיקים במוצרי צריכה.

על-פי שורת מחקרים ארוכה, מידת הסיכון בחשיפה לכל אחד מהמזהמים הסביבתיים שונה ותלויה בין השאר בגיל: **עוברים אנושיים, תינוקות וילדים רגישים במיוחד לנוק התפתחותי מרעלים סביבתיים.** נזק כזה עלול להיות עמוק ובלתי-הפיק. החל מהרחם ועד לגיל ההתבגרות, ילדים שונים מאוד פיזיולוגית ממבוגרים. הם במצב מתמשך

הכותבת היא מנהלת הקרן לבריאות וסביבה, הפועלת בישראל מאז 2007 למען צמצום פערי ידע וניבוש מדיניות עקבית ואחראית לשמירה על בריאות הציבור ממזהמים סביבתיים.